

PAU RIBA O L'ELECTRICITAT

per Josep Albertí

En el món de la música, Pau Riba és un nom que ha estat present durant molts anys. Ha estat un dels músics més importants de la música catalana i ha estat un dels músics més importants de la música catalana.

En el món de la música, Pau Riba és un nom que ha estat present durant molts anys. Ha estat un dels músics més importants de la música catalana i ha estat un dels músics més importants de la música catalana.

En el món de la música, Pau Riba és un nom que ha estat present durant molts anys. Ha estat un dels músics més importants de la música catalana i ha estat un dels músics més importants de la música catalana.

El mes de juny d'enguany Pau Riba actuava en un local de Ciutat de Mallorca anomenat «Trul». No, no es tracta d'una còpia provinciana del «Zelete» barceloní; és un altre estil, encara que una part de les seves intencions sigui donar a conèixer cantants d'obres allunyades de la superficialitat d'una guitarra clàssica amb quatre acords rudimentaris i una lletra de cançó de metàfores ingènues. Sisa i Pau Riba hi han actuat com a mostra del vessant més rigorós de la cançó catalana, de la zona on els mots i la música emprenen una verdadera dimensió universal sense renunciar a la investigació d'un idioma com el nostre llançat a l'aventura del ritme en llibertat. Vaig parlar amb Riba un hora-baixa i més tard vaig veure la pel·lícula *La Nova Cançó*. Em vaig adonar que la seva mirada sobre el món i sobre la vida no està sotmesa a cap fantasma inquisitorial de tàctiques i estratègies: comportament lliure com la bella electricitat que hi ha a la guitarra que toca, sol, insòlit, dalt l'escenari, i atac frontal a les institucions que des de *Diòptria* llança com ningú amb la burla àcida. Un horitzó, en definitiva, obert amb una amplitud rara, lluny del panorama estret i de fet petit-burgès de massa cantant anacrònic dins la cançó catalana.

El resultat de la meua conversa amb Riba és el següent, en una forma una mica descriptiva de vida i acció, però alhora en un intent de tractar els seus mots com una declaració i un assaig del seu pensament.

Pau Riba prové del camp de l'escriptura, i això pot esser un factor molt important dins la seva obra musical. Fixem-nos que les lletres de les cançons són materials que tenen poc a veure amb la peça breu, quasi incapaç de fer-se ella mateixa. Llargues estrofes o de vegades curtes punyides ens donen notícia d'un cosmos paral·lelari complex i ric. Aquí assalta la pregunta de la influència possible de la poesia del seu avi Carles Riba. Pau m'assegura que no existí. Fins i tot les seves relacions familiars són escasses amb la banda Riba, i Pau, fins passada l'adolescència, no llegí l'autor de les *Estances* —una obra molt allunyada del concepte de modernitat

que Pau Riba tenia. La seva sortida, donant-se a conèixer a un públic més o menys minoritari, coincidí amb el moment d'expansió de la Nova Cançó. Aquesta, els primers anys seixanta, està quasi monopolitzada pel grup Els Setze Jutges, l'ideari dels quals —o més aviat els projectes— s'encamina a bastir una situació real de la cançó catalana, una represa dins aquest sector cultural com la dels altres camps culturals catalans. Pau Riba, tanmateix, topa amb unes maneres de fer que en definiran el fons. Els Setze Jutges no l'accepten, en un sentit d'integració. Les formes són diferents. Riba no té quasi res de comú amb ells. Les seves inspiracions, els models, els temes de treball són diferents. Els «jutges» tenen uns altres mites: la cançó francesa, de Brassens a Brel, de Leo Ferré a Barbara. Els fenòmens *pop* internacionals, en canvi, impressionen Pau Riba. Els rutilants anys seixanta ofereixen uns ídols molt representatius del jovent. És el temps dels Beatles i dels Rolling Stones, de Bob Dylan i del *folk* nord-americà. La cultura catalana, en un estat i una situació crítica per imposició política, es troba enfora, des de les tasques de represa, de tot aquest món. Familiarment, Riba es veu impulsat cap a una integració. Ell ho rebutja tot. Tenim ja un vertader cas d'heterodòxia dins el seu àmbit. Josep M. Espinàs li dona l'oportunitat d'actuar a la «Cova del Drac» de Barcelona. Ja toca la guitarra americana. Bob Dylan marca molt el seu cant. Es tracta de quelcom diferent. Quasi insòlit.

La seva és una visió desmitificadora de la cultura catalana. No tot és perfecte dins seu, malgrat els «bons sentiments» dels seus membres que creuen que n'hi ha prou amb l'únic fet de mantenir-s'hi fidel: l'estètica esclatant exigeix moltes més coses. Riba se sent amb la internacionalitat aferada. El fascina Orient com a tants intel·lectuals de les generacions d'entreguerres d'arreu del món. I coneix Jaume Sisa un poc més tard; les analogies són clares encara que Sisa participa d'una irracionalitat més intensa a les seves cançons i al seu comportament. Riba comença a escriure moltes cançons: avui, amb tres àlbums de llarga durada publicats, només coneixem

la meitat del que ha produït. No és casual, aleshores, que per a ell la cançó sigui una arma de defensa; no tan sols d'un món hostil, sinó dels interrogants que imposa. I així els seus temes són pura inspiració. Podríem dir que són automàtics. No tenen cap «voluntat» d'expressions «reals», com la majoria de cantants catalans. Les ciències ocultes —en un intent de penetrar en els interrogants—, les místiques, la cultura oriental, les religions orientals li forneixen motius que integren la seva inspiració.

És el moment en què es crea el Grup de Folk: una contestació, em digué Riba, a Els Setze Jutges. La seva antitesa. La música *country* nord-americana, la participació de grup, de col·lectivitat, hi tenen uns representants. Es tractava de rompre amb tot transcendentalisme: el Grup de Folk era una festa. Els Setze Jutges són, fet i fet, una generació de la guerra civil, o els seus hereus que n'han pres les mateixes actituds envers els mateixos fets. Però no és una òptica reaccionària de la realitat, la del Grup de Folk, sinó una altra visió. Riba és un dels seus homes més representatius, i amb la capacitat creadora suficient per, dins el grup, formar un duo: Pau & Jordi. La tasca realitzada diria que apunta a una diana que no és altra que la crítica exercida constantment i rigorosa.

Riba veu que els mites dels anys seixanta en música són una definició progressiva d'una nova ideologia actual, capolats pel capitalisme, dins el seu marc, però existents en un pensament viu, contraposat a l'explotació. Rolling Stones i Beatles són per a Riba àngels i diables, en ordre invers a l'apuntat, la nit i el dia d'una mateixa moneda. Tanmateix, Jimmi Hendrix plantejà nous horitzons, més complexitats a l'autor de *Noia de porcellana*. Unes dificultats de penetració. «Veia que Hendrix obrava una electrificació de la pròpia ànima.» El que fa actualment Riba és seguir aquest camí, i les seves actuacions en públic són prou aclaridores: el joc de l'electricitat.

La vida a Barcelona, cinc o més anys enrera, es féu impossible. Dificultats de tot tipus, fins i tot policials. Amb la seva companya i un fill abandona la ciutat i passa a viure a Formentera. És l'esclat dels *hip-*

La racionalitat esdevé absurda.

pies. Riba és un més d'ells, en comparteix tota la filosofia vital. És un vertader element social incòmode. Avui, nogensmenys, sap que el sistema social ciutat-camp no el satisfà..., cal organitzar-se a fi que ambdues coses l'omplin en unes certes mesures. Havent tornat fa poc a Barcelona —a viure-hi fins que pugui—, la rebuda ha

estat marcada per la fredor, per la desconfiança. Les institucions l'envolten i n'és conscient; aquesta és la clau. La seva actitud actual, tanmateix, és pacifista —o no ho és tant? «A les institucions, cal no fer-los cas; deixar que morin per elles mateixes.» Pau Riba és un home de comportament anarquista, però no d'activitats, com ell mateix afirma. «Hom ha de ser responsable d'ell mateix, i passar dels altres.» Creu en la capacitat de realització de la utopia vital, i en les diferències de nivell de la persona i del col·lectiu.

Tot el que hem esmentat i moltes altres qüestions determinen que el seu contacte amb la cultura catalana, com a membre que participa d'uns sentiments («cal fer les coses instintivament, sense sentiments», deia a un diari mallorquí el dia 2 de juny) i d'ideologies vindicatives de bases elementals que hi manquen, sigui nul. Podem afirmar que la visió que Pau Riba té de la vida se centra en una estructura universal. I nogensmenys mai no ha abandonat l'idioma català, cosa que han fet altres cantants amb més i demostrats sentiments patriòtics. Estam, també, dins unes coordenades molt diferents de les d'un Raimon, d'un Llach i fins i tot d'un Pi de la Serra. El viatge racional, segons Riba, el duu a l'autodestrucció. Allò que és racional, dins les seves cançons, esdevé absurd: un reflex clar del món. Naturalment, davant les preguntes que inquereixen les seves influències quant a lectures, Riba respon que «les típiques d'un jove hippy». Malgrat haver viscut el temps hippy, no creu que aquest moviment tenguí un moment de liquidació a hores d'ara. Diu que

els elements que avui són directors de cinema, cantants, escriptors o simplement oficinistes, integrats generalment dins les ciutats de l'engranatge capitalista, no han renunciat als seus ideals de llibertat total, no estan anorreats; únicament és la condició externa allò que ha canviat.

Si Riba és interrogat sobre temes concrets, com el de la política catalana, contesta que hi troba una «evolució lògica». «L'individu importa massa poc.» Creu que el socialisme és exactament igual al capitalisme. I la utilització democràtica, una trampa.

La seva música «és una voluntat en marxa cap a la consecució del fet de desinstrumentalitzar un pèndul quiet». Riba vol situar-se dins unes coordenades històrico-geogràfiques. Musicals, és clar. Per això la seva actuació davant el públic no és el posat estàtic i monòton dels cantants més coneguts de la cançó catalana. La teatralització musical de Riba i el seu efectisme atorguen a l'espectador la doble commoció que avui es dona entre els millors artistes musicals *pop* del món: a més del domini auditiu, la sensació de fascinació de l'ull davant un artista que transforma l'escenari en un mitjà corrosiu de burla i de sarcasme, en un detonant on el que és més efímer, i la sorpresa i la improvisació són els amos i senyors. Sí, sembla que Riba hagi establert un sol pacte: el de la poesia. Els mots de Baudelaire, però, es transformen. «*Tout pour les yeux, rien pour les oreilles*» en «*Tout pour les yeux et tout pour les oreilles*». — JOSEP ALBERTÍ.